

SKATTENYTT

OFFICIELLT ORGAN FÖR TAXERINGSNÄMNSORDFÖRANDENAS RIKSFÖRBUND
NR 1 1975

Nyheter i skattelagstiftningen vid 1975 års taxering

Av skattedirektören Christer Jarenius

I det följande lämnas en kortfattad redogörelse för nyheter beträffande den direkta beskattningen som första gången skall tillämpas vid 1975 års taxering. I särskilda artiklar i denna tidskrift har utförligt redogjorts för vissa nyheter. På samma sätt som föregående år lämnas i anslutning till redogörelserna för de olika nyheterna uppgift om författningsnummer, nummer på propositioner och utskottsbetänkanden samt hänvisning till aktuella artiklar i denna tidskrift. Det bör redan här påpekas att jag i artikeln inte konsekvent har beaktat den vid årsskiftet genomförda ändringen som innebär att vissa förordningar numera är lagar. Det heter sålunda taxeringslagen, lagen om statlig förmögenhetsskatt, uppbördslagen, lag om statlig inkomstskatt osv efter sistlidna årsskifte.

Beskattning av sjukpenning m m

SFS 1973:434—440 och 442 (Prop 1973:49, SkU 30)

1973 års vårriksdag beslutade om förbättrade förmåner vid sjukdom, barns födelse, vård av sjukt eller handikappat barn, arbetslöshet och arbetsmarknadsutbildning. I samband härmed beslutades att förmånerna i fortsättningen skulle inordnas i beskattningssystemet i enlighet med det förslag, som sjukpenningutredningen lade fram i sitt betänkande Beskattade förmåner vid sjukdom och arbetslöshet m m (SOU 1972:60).

Skattepliktens omfattning

Ersättning vid sjukdom m m

Beträffande ersättning vid sjukdom m m utgör numera sjukpenning enligt AFL, YFL och närstående ersättningssystem skattepliktig intäkt. Med närstående ersättningssystem avses bestämmelserna om ersättning enligt följande förordningar,

- lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare,
- militärsättningsförordningen (1950:261),
- förordningen (1954:249) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret,
- kungörelsen (1962:607) om ersättning på grund av verksamhet för brandsläckning m m,
- kungörelsen (1961:457) om ersättning på grund av medverkan i skyddsarbete vid olyckor i atomanläggningar m m,
- förordningen (1954:250) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m m samt
- lagen (1954:246) om krigsförsäkring för sjömän m fl.

Från skatteplikt har undantagits sjukpenning från hemmamakeförsäkringen och den frivilliga sjukpenningförsäkringen enligt AFL. Person, som vid det nya systemets ikraftträdande hade sjukpenning på grund av förvärvsinkomst understigande 4.500 kronor och därför inte blir sjukpenningförsäkrad enligt de nya reglerna får övergångsvis behålla sin skattefria sjukpenning enligt tidigare gällande regler.

Föräldrapenning, sjukpenning vid vård av sjukt barn och vårdersättning för svårt handikappat barn utgör skattepliktig intäkt.

Ersättning vid arbetslöshet

I fråga om ersättning vid arbetslöshet skall dagpenning från arbetslöshetsförsäkringen och kontant arbetsmarknadsstöd tagas till beskattning. Det bör påpekas att s k omställningsbidrag redan tidigare var skattepliktigt.

Ersättning vid arbetsmarknadsutbildning

Vad beträffar ersättning vid arbetsmarknadsutbildning utgör utbildningsbidraget skattepliktig intäkt såvitt gäller

- grundbidrag,
- hyresbidrag på hemorten och
- barn tillägg.

De skattepliktiga beloppen skall hänföras till de inkomstslag som gäller i fråga om de inkomster som ersättningarna träder i stället för. Det innebär att sjukpenning enligt AFL och enligt YFL såvitt gäller frivillig försäkring samt ersättning enligt smittbärlagen kan utgöra intäkt av jordbruksfastighet,

annan fastighet, rörelse eller tjänst allt efter omständigheterna. Övriga ersättningar liksom förmånerna vid arbetslöshet och arbetsmarknadsutbildning utgör regelmässigt intäkt av tjänst. Person, som uppbär sjukpenning på grundval av blandad inkomst, skall dela upp inkomsten på de olika inkomstlagen. På de inkomstuppgifter som skall ligga till grund för bestämmande av den sjukpenninggrundande inkomsten skall anges om inkomsten härrör från inkomst av anställning eller av annat förvärsarbete. Anställningsinkomst läggs i botten. Inkomstlaget skall anges på de kontrolluppgifter som sänds ut till inkomsttagarna. De nämnda skattepliktiga förmånerna utgör A-inkomst. Förmån, som grundas på inkomst av annan fastighet, utgör dock B-inkomst.

De nya bestämmelserna om beskattning av förmåner vid sjukdom m m har föranlett ändringar i 19 och 53 §§ kommunalskattelagen (KL) samt i anvisningarna till 19, 21, 24, 28 och 32 §§ samma lag.

Kontrolluppgifter

Riksförsäkringsverket skall lämna kontrolluppgift på de belopp som utbetalats i skattepliktig sjukpenning m m av verket och försäkringskassorna under året. Därvid skall anges om sjukpenningen hänför sig till inkomst av anställning eller annat förvärsarbete. Kontrolluppgift skall också lämnas beträffande utbetald föräldrapenning och vårdbidrag för svårt handikappade barn. Uppgift lämnas även för belopp som understiger 100 kronor. Riksförsäkringsverket har att lämna kontrolluppgift även på utbetalt kontant arbetsmarknadsunderstöd.

Dagpenning vid arbetslöshet utbetalas av arbetslöshetskassorna. Frågan om arbetslöshetskassornas skyldighet att utfärda kontrolluppgifter rymmer vissa administrativa problem. I avvaktan på att ADB-teknik kan användas i ökad utsträckning har kassorna rätt att i vissa fall utfärda två kontrolluppgifter för samma person. För person, som fått ersättning under tiden den 1 januari—den 30 november och som inte är arbetslös vid sistnämnda tidpunkt, avses kontrolluppgift kunna sändas ut redan i december. Under januari månad avses kassorna skicka ut kontrolluppgifter för personer som var arbetslösa den 30 november och för dem som i övrigt fått ersättning under december. Med en sådan ordning kommer två kontrolluppgifter att sändas ut främst i de fall en person avslutat en arbetslöshetsperiod före november månads utgång och sedan blir arbetslös på nytt under december månad. Antalet fall, i vilka dubbla kontrolluppgifter sändes ut, torde troligen bli tämligen litet. Kontrolluppgiften skall avse utgivet belopp som uppgår till sammanlagt 100 kronor för hela året.

För person, som åtnjutit utbildningsbidrag i form av grundbidrag, hyresbidrag på hemorten och barn tillägg, är arbetsmarknadsstyrelsen skyldig att utfärda kontrolluppgift. I detta fall skall kontrolluppgiften avse utgivet belopp som uppgår till sammanlagt 100 kronor för hela året. Framställningen av kontrolluppgiften sker med anlitande av ADB-teknik.

Föreskrifter om skyldighet att lämna kontrolluppgift har intagits i 32 § 1 mom taxeringsförordningen (TF) under punkt 3 b—d.

Ikraftträdande

Skatteplikt för nämnda förmåner vid sjukdom, arbetslöshet och arbetsmarknadsutbildning m m gäller endast om de avser tid fr o m den 1 januari 1974. Detsamma gäller skyldigheten att lämna kontrolluppgift. Taxering av förmånerna blir i regel aktuell första gången år 1975.

Folkpensionsavgiften

SFS 1973:1109—1110 (Prop 1973:144, Sfu 28)

I syfte att under år 1974 tillförsäkra löntagarna en standardförbättring har folkpensionsavgiften slopats fr o m inkomståret 1974. Det medförde ett inkomstbortfall för staten, vilket har kompenseras genom en socialförsäkringsavgift på 3,3 procent som debiteras arbetsgivare och egenföretagare. Dessa nyheter har föranlett följändringar i en del skatteförfattningar bl a KL.

Socialförsäkringsavgiften till folkpensioneringen för egenföretagare m fl är avdragsgill som allmänt avdrag i likhet med bl a tilläggspensionsavgiften. Bestämmelsen härom har fått sin plats i 46 § 2 mom 2) KL och 4 § 1 mom förordningen om statlig inkomstskatt. I konsekvens härmed utgör belopp som motsvarar restituerad, avkortad eller avskriven avgift och med vilket avdrag åtnjutits vid tidigare års taxering skattepliktig intäkt av tillfällig förvärvsverksamhet. 35 § 1 mom andra stycket och 53 § 1 mom första stycket a) KL har ändrats i enlighet härmed. Arbetsgivares socialförsäkringsavgift till folkpensioneringen är att betrakta som en sådan speciell avgift, som enligt bestämmelserna i punkt 2 av anvisningarna till 22 § KL och 29 § 1 mom samma lag utgör avdragsgill driftskostnad vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet och rörelse.

Beskattning av periodiska understöd m m

SFS 1973:1113—1118 (Prop 1973:181, SkU 68)

SN 1973 s 210—216 (Reuterswärd)

SN 1974 s 33—38 (Anclow)

Skatteutredningen om periodiskt understöd avgav i december 1972 betänkandet (SOU 1972:87) Periodiskt understöd vid beskattningen. I betänkandet föreslogs ändrade regler för beskattningen av periodiska understöd m m. De undersökningar som utredningen utfört bekräftade att möjligheterna till skatteflykt genom avdrag för periodiskt understöd utnyttjades i ej obetydlig omfattning, även om antalet klara skatteflyktsfall i statistiken sades vara något mindre än väntat. Vid remissbehandlingen av utredningsförslaget rådde allmän enighet om att avdragsrätten för periodiska understöd måste begränsas

med tanke på att gällande bestämmelser missbrukades för att uppnå skattelättnader. De föreslagna tekniska lösningarna kritiserades emellertid. Remissinstanserna fann det föreslagna systemet alltför svårtillämpat för såväl myndigheter som enskilda.

Departementschefen framhöll att de skäl som från början motiverade att avdragsrätten för periodiska understöd infördes med tiden förlorat i styrka. Samhällsutvecklingen i stort liksom förändringar på skattelagstiftningens område talar också för att man i dag måste se de periodiska understöden på ett delvis annat sätt än tidigare. Mot bakgrund av det material som utredningen redovisat och likaså de synpunkter som framförts under remissbehandlingen av utredningsförslaget ansåg departementschefen det angeläget att avdragsrätten för periodiska understöd begränsades. Departementschefen påpekade att utredningens statistiska material visade att det stora flertalet understöd utgick med rimliga belopp och till mottagare som kunde förmodas ha behövt understödet. Han var därför inte beredd att föreslå andra ändringar än sådana som var påkallade för att begränsa de skattelättnader, som gällande regler medgav, till rimliga belopp och framför allt för att komma till rätta med missbruksfallen. Såväl departementschefen som skatteutskottet framhöll att det ankom på 1972 års skatteutredning att ta ställning till de ytterligare begränsningar eller ändringar av avdragsrätten som kunde vara motiverade.

De grundläggande reglerna om rätten till avdrag för periodiskt understöd har tagits in i en ny punkt 5 av anvisningarna till 46 § KL. Som förutsättning för allmänt avdrag för periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning enligt denna punkt gäller att understödet inte utgått till mottagare i givarens hushåll eller, om inte understödet utgjort skadestånd, till mottagare under 18 år eller till mottagare vars utbildning inte är avslutad.

Avdrag medges med utgivet belopp för periodiska utbetalningar

- till make eller förutvarande make sedan underhållsskyldigheten dem emellan reglerats;
- till tidigare anställd;
- som utgör skadestånd;
- som utgör livränta eller därmed jämförligt vederlag vid förvärv av egendom genom köp, byte eller därmed jämförligt fång;
- på grund av föreskrift i testamente;
- från juridisk person.

För annat periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning medges avdrag med högst 5.000 kronor för varje mottagare. Har givaren under beskattningsåret varit gift och levtt tillsammans med sin make, får sådant avdrag åtnjutas för dem båda gemensamt med 5.000 kronor.

I den nya lagstiftningen görs skillnad mellan s k legala understöd och frivilliga understöd. De legala understöden är avdragsgilla i sin helhet. För de frivilliga understöden gäller den nämnda beloppsgränsen på 5.000 kronor.

Frivilligt understöd som överstiger 5.000 kronor skall i princip gåvobeskattas. Av de legala understöden torde underhållsbidrag till make eller förutvarande make ha den största praktiska betydelsen. Sådana underhållsbidrag får som hittills dras av med hela beloppet. För avdragsrätt krävs emellertid att underhållsfrågan reglerats mellan makarna. En uttrycklig föreskrift härom har tagits i lagtexten men torde innebära endast ett lagfästade av vad som redan gäller enligt rättspraxis. Fr o m den 1 januari 1974 har hemskillnadsinstitutet ersatts med en s k betänketid. Avdrag för periodiskt understöd under betänketiden skall kunna medges under förutsättning att makarna verkligen lever isär och att underhållsfrågan reglerats.

För att de generella begränsningarna i avdragsrätten, liksom den föreslagna 5.000 kronors-spärren, inte skall kunna kringgås, skall enligt ett särskilt stadgande i 53 § 4 mom KL och 6 § 4 mom förordningen om statlig inkomstskatt den som överlåter rätt till periodiskt utgående förmåner till annan person, trots överlåtelsen, fortfarande vara skattskyldig för utfallande belopp, om inte även för överlåtarens vidkommande förutsättningarna för rätt till avdrag är uppfyllda. Denna spärregel överensstämmer med vad som gäller beträffande pensionsförsäkringar i motsvarande fall.

I övrigt har de nya beskattningsreglerna beträffande periodiska understöd medfört redaktionella ändringar i 19 § med anvisningar samt 20 och 31 §§ KL. En ändring har vidare gjorts i 105 § TF av innebörd att i mål angående avdrag eller beskattning för periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning äger kammarrätt eller regeringsrätten vid ändring av givarens eller mottagarens taxering vidtaga därav föranledd ändring av den andres taxering.

De nya bestämmelserna har trätt i kraft den 1 januari 1974 och skall tillämpas första gången vid 1975 års taxering. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om periodiska utbetalningar som utgår på grund av bindande förpliktelse som uppkommit före den 9 november 1973. Vid tillämpningen av 53 § 4 mom första—tredje styckena skall äldre bestämmelser gälla beträffande utbetalningar till förmånstagare som insatts enligt oåterkalleligt förmånstagareförordnande före den 9 november 1973.

Sänkt myndighetsålder

SFS 1974:241 (Prop 1974:44, LU 12)

SFS 1974:726 (Prop 1974:130, SkU 51)

SFS 1974:868 (Prop 1974:159, SkU 57)

1974 års vårriksdag har bifallit ett i propositionen 1974:44 framlagt förslag om att myndighetsåldern sänks fr o m den 1 juli 1974 från 20 till 18 år. Förslaget bygger på en promemoria, som upprättats inom justitiedepartementet (Ds Ju 1973:11). I promemorian påvisas att det vid sidan av de regler som

direkt anknyter till myndighetsåldern finns bestämmelser om en åldersgräns på 20 år på vitt skilda rättsområden. Ofta har 20-årsgränsen valts för att få överensstämmelse med myndighetsåldern. Principen vid prövningen av olika åldersgränser har varit att en anpassning till den sänkta myndighetsåldern skett på alla rättsområden där det inte funnits speciella skäl för annat. I fråga om flera åldersgränser togs i proposition 1974:44 inte slutlig ståndpunkt till om de borde ändras, eftersom de berördes av pågående utredningar.

På det skatterättsliga området finns bl a ett par bestämmelser där en 20-årsgräns har betydelse för förmögenhetsbeskattningen. Sålunda gäller enligt 8 § förordningen om statlig förmögenhetsskatt att föräldrar i viss omfattning är skattskyldiga för förmögenhet som tillhör deras barn under 20 år. Vidare beräknas enligt 12 § 1 mom samma förordning den beskattningsbara förmögenheten gemensamt för föräldrar och omyndiga barn. En sänkning av de angivna 20-årsgränserna har framstått som en naturlig konsekvens av att man sänker den ålder då barnen själva disponerar över sin förmögenhet. De nämnda åldersgränserna i förmögenhetsskatteförordningen har därför sänkts till 18 år. Ändringarna har trätt i kraft den 1 juli 1974 och tillämpas första gången vid 1975 års taxering.

Under remissbehandlingen av den tidigare nämnda promemorian väcktes en fråga rörande inkomstskattelagstiftningen. Enligt 46 § 2 mom första stycket 2) KL får avdrag göras bl a för erlagda premier för pensionsförsäkring, som ägs av den skattskyldiges omyndiga barn. Enligt första stycket 3) samma lagrum får vidare avdrag göras för bl a erlagda premier för försäkringar av följande slag som ägs av den skattskyldiges omyndiga barn, nämligen kapitalförsäkring, arbetslöshetsförsäkring samt sådan sjuk- eller olycksfallsförsäkring, därunder inbegripen avgift till sjukkassa för begravningshjälp, som inte är tagen i samband med tjänst och som inte utgör sjukförsäkring enligt 2—4 kap lagen om allmän försäkring. Avdraget för kapitalförsäkring m m får dock av skattskyldig åtnjutas med högst 250 kronor eller, för gifta som levt tillsammans under beskattningsåret, med högst 500 kronor. Det högre avdraget på högst 500 kronor åtnjuts också av ogift skattskyldig, om han den 1 november beskattningsåret haft hemmavarande barn under 18 år. En sänkning av myndighetsåldern till 18 år medför automatiskt en begränsning av avdragsrätten för premier för omyndigt barns försäkring enligt 46 § 2 mom första stycket 2) och 3) KL.

Svenska försäkringsbolags riksförbund framhöll i sitt remissvar över nyssnämnda promemoria att ingreppet i avdragsrätten för premier för barns försäkringar inte kunde anses obetydligt samt hemställde att avdragsrätten tills vidare skulle behållas i oförändrad omfattning genom att en uttrycklig åldersgräns på 20 år skulle införas i KL. Föredragande statsrådet ansåg sig i proposition 1974:44 inte kunna biträda denna hemställan. Han var av den uppfattningen att anknytningen till myndighetsåldern borde bestå, men fann efter

samråd med chefen för finansdepartementet att för inkomståret 1974 en åldersgräns på 20 år borde gälla.

Frågan om barns ålder bedöms efter förhållandena den 1 november under beskattningsåret (65 § KL). En sänkning av myndighetsåldern innebär alltså, om beskattningsreglerna bibehålls oförändrade, att avdrag vid 1975 års taxering inte kan åtnjutas för barns ifrågavarande försäkringar, om barnet den 1 november 1974 uppnått 18 år även om premien erlagts före ikraftträdandet den 1 juli 1974 av bestämmelserna om sänkningen av myndighetsåldern och om barnet vid erläggandet av premien varit t ex 17 år. Departementschefen ansåg i proposition 1974: 130 att denna effekt borde motverkas. Någon anledning att göra skillnad mellan de fall att premien erlagts före eller efter den 1 juli fanns inte enligt departementschefens uppfattning. Riksdagen har antagit det i sistnämnda proposition framlagda förslaget att avdragsrätt för premier för barns försäkring medges vid 1975 års taxering under förutsättning att barnet den 1 november 1974 inte fyllt 20 år. Den begränsning av avdragsrätten för premier för kapitalförsäkringar m m som framgår av 46 § 2 mom fjärde stycket KL gäller givetvis. Bestämmelser av angiven innebörd har fogats till övergångsbestämmelserna till lagen (1973:1113) om ändring av KL.

Den sänkta myndighetsåldern har vidare föranlett ändringar i 70 och 73 §§ TF.

Arbetslöshetsersättning till sjömän

SFS 1974:297 och 298 (Prop 1974:117, SkU 36)

Ersättning från erkänd arbetslöshetskassa utgör såsom tidigare nämnts för om år 1974 skattepliktig inkomst. Enligt beslut av 1973 års höstriksdag (Prop 1973:182, SkU 1973:67, SFS 1973:1120 och 1121) skall sjömansskatt erläggas för sådan ersättning (dagpenning) om mottagaren vid något tillfälle under en tolv månadersperiod före inträffad arbetslöshet har varit skyldig att erlagga sjömansskatt för inkomst ombord. Sjömansskatt för arbetslöshetsersättning utgår emellertid inte enligt eljest gällande tabeller för sådan skatt utan enligt särskild tabell. Denna ordning att ta ut sjömansskatt för arbetslöshetsersättning efter annan grund än som gäller för inkomst ombord innebär bl a att arbetslöshetsersättningen inte hänförs till beskattningsbar inkomst enligt 2 § förordningen om sjömansskatt. Detta förhållande har krävt redaktionella ändringar i vissa författningar som hänvisar till nämnda bestämmelse i sjömansskatteförordningen. I proposition 1974:117 har lagts fram förslag om sådana ändringar. Förslaget har godkänts av riksdagen.

Ändringarna gäller bl a 68 § andra stycket och 72 a § första stycket TF samt 3 § förordningen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall. De nya bestämmelserna har trätt i kraft den 18 juni 1974 och skall tillämpas första gången vid 1975 års taxering.

Extra avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga

SFS 1974:296 (Prop 1974:117, SkU 36)

Skattskyldig kan vid inkomsttaxeringen enligt 50 § 2 mom andra stycket KL få — utöver grundavdrag — ett extra avdrag, om hans skatteförmåga under beskattningsåret varit väsentligen nedsatt till följd av långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av andra närstående än barn, för vilka den skattskyldige ägt tillgodonjuta allmänt barnbidrag, eller annan därmed jämförlig omständighet. Enligt 50 § 2 mom fjärde stycket KL skall skattskyldig, vars inkomst till inte obetydlig del utgjorts av folkpension, anses ha haft nedsatt skatteförmåga som berättigar till extra avdrag, om särskilda omständigheter inte föranleder annat. Om skattskyldig haft även annan inkomst än folkpension skall enligt anvisningarna till paragrafen det extra avdraget jämkas med hänsyn till omständigheterna och i enlighet med de grunder som RSV fastställer. RSV har utfärdat anvisningar angående extra avdrag för folkpensionärer. Däri fastställda jämkningsgrunder har gällt sedan 1972 års taxering och har utformats enligt de riktlinjer som drogs upp i samband med 1970 års skattereform. De innebär bl a att extra avdrag medges med så stort belopp att sidoinkomster upp till 1.500 kronor för ensamstående och 2.000 kronor för makar tillsammans inte beskattas. Vid högre sidoinkomster avtrappas avdraget.

Extra avdrag på grund av väsentligen nedsatt skatteförmåga har fr o m 1969 års taxering kunnat medges med högst 6.000 kronor för varje skattskyldig eller för makar och likställda med högst 6.000 kronor för dem gemensamt. Vid 1967—1971 års taxeringar gällde dock att maximibeloppet fick överskridas i fråga om extra avdrag för folkpensionärer.

Extra avdrag kan vidare enligt 50 § 2 mom tredje stycket KL medges om skattskyldigs inkomst efter avdrag för skatt på grund av nedsatt arbetsförmåga, långvarig oförvårdad arbetslöshet, stor försörjningsbörda eller annan därmed jämförlig omständighet understigit vad han kan anses ha behövt för underhåll för sig själv och för make och oförsörjda barn (existensminimum). Avdraget är i dessa fall maximerat till 8.000 kronor men avdraget får ökas med 2.000 kronor för varje oförsörjt barn. RSV fastställer årligen normalbelopp för existensminimum.

Enligt 9 § 2 mom förordningen om statlig inkomstskatt gäller KL:s bestämmelser om extra avdrag även vid taxering till statlig inkomstskatt.

RSV har i skrivelse till finansdepartementet framhållit att folkpensionsförmånerna under år 1974 kan väntas uppgå till belopp som gör det nödvändigt att höja eller slopa maximigränsen om folkpensionärerna skall kunna behålla sidoinkomsterna på 1.500 kronor respektive 2.000 kronor fria från skatt.

Med anledning av denna skrivelse har riksdagen bifallit ett i proposition 1974:117 framlagt förslag om höjning av maximibeloppet för folkpensionärernas extra avdrag till 10.000 kronor. Det kan i särskilda fall vara motiverat

att även avdrag för nedsatt skatteförmåga vid sjukdom och liknande liksom extra avdrag vid existensminimum kan medges med högre belopp än som tidigare var möjligt. Med hänsyn härtill har även de högsta beloppen för dessa avdrag höjts till 10.000 kronor. Härigenom har en enhetlig gräns för extra avdrag erhållits. När det gäller extra avdrag vid existensminimum har tillägget för varje barn höjts från 2.000 kronor till 2.500 kronor.

Ändringarna i 50 § 2 mom KL har trätt i kraft den 18 juni 1974 och tillämpas första gången vid 1975 års taxering.

Ändringar rörande förmögenhetsbeskattningen

SFS 1974:311 (Prop 1974:98, SkU 38) SFS 1974:1055 (Prop 1974:185, SkU 65) SN 1974 s 265–272 (Anclow och 1975 s 42)

Kapitalskatteberedningen, som år 1967 fick i uppdrag att göra en samlad översyn av kapitalbeskattningen, avlämnade år 1969 såsom en första etapp i sitt arbete betänkandet (SOU 1969:54) Kapitalbeskattningen. De i betänkandet framlagda förslagen fick till följd att den gällande kapitalbeskattningen reformerades i betydelsefulla delar genom beslut av 1970 års riksdag.¹ Ändringarna avsåg i första hand frågor rörande skattens fördelning och avvägning, indelningen i skatteklasser och andra för skattens höjd väsentliga förhållanden. En nyhet av principiell vikt infördes på förmögenhetsbeskattningens område. Förmögenhet i mindre och medelstora företag behandlades nämligen annorlunda än förmögenhet i allmänhet. Bestämmelserna härom togs in i förordningen (1970:171) om beräkning i vissa fall av beskattningsbar förmögenhet som är att hänföra till företag. Förordningen var dock avsedd att bli ett provisorium. I avvaktan på kapitalskatteberedningens arbete ville man inte låta sådan förmögenhet som investerats i enskilda företag och jordbruk och som kunde sägas representera ett arbetande kapital i ägarens näringsverksamhet omfattas av den skärpning av förmögenhets- och arvsskatten som i övrigt genomfördes.

År 1971 avlämnade kapitalskatteberedningen slutbetänkandet (SOU 1971:46) Teknisk översyn av kapitalbeskattningen. I betänkandet föreslås bl a att vid förmögenhetsbeskattningen hänsyn skall tas till latent skatteskuld, att permanenta regler införs för familjeföretagens skattelättnader samt att särskilda bestämmelser införs beträffande värderingstidpunkten vid förmögenhetstaxeringen. Betänkandet ligger delvis till grund för de förslag till ändringar i förmögenhetsskatteförordningen som lades fram i proposition 1974:98 och som med smärre ändringar godtogs av 1974 års vårriksdag. Ändringarna innebär i huvudsak följande.

Den ovannämnda förordningen (1970:171) om beräkning i vissa fall av

¹ Prop 1970:71, BeU 41, SFS 1970:170-174.

beskattningsbar förmögenhet som är att hänföra till företag har upphört att gälla och ersatts med nya värderingsregler i fråga om vissa tillgångar nedlagda i företag.

Vid beräkning av förmögenhet, som ingår i förvärvskälla inom inkomstlagen jordbruk och rörelse, gäller huvudregeln att för inventarier, som är avsedda för stadigvarande bruk i förvärvskällan, liksom för lagret det värde tas upp som taxeringsåret kunnat godtas vid inkomsttaxeringen. Denna huvudregel har kompletterats med en spärregel av innebörd att företagets förmögenhetsvärde i vart fall skall tas upp till lägst sextio procent av det värde som framkommer vid en värdering där inventarierna tagits upp till anskaffningsvärdet efter avdrag för skälig avskrivning eller utranering och lagret värderats som helhet utan hänsyn till påräknelig vinst vid försäljning. Hänsyn skall i förekommande fall tas till inkursans och prisfallsrisk men inte till sk latent skatteskuld.

Skogskontomedel får vid förmögenhetsvärderingen tas upp till halva värdet. Av medel, som avsatts till investeringsfond för förlorade inventarier eller lagertillgångar eller till fond som avser avyttrat fartyg, får som skuld tas upp halva beloppet. Hänsyn har i dessa fall tagits till latent skatteskuld.

Garantiavsättningar får även beaktas vid förmögenhetsvärderingar. Avdrag medges för värdet av garantiavsättning om och till den del avdrag för sådan medges vid inkomsttaxeringen.

De nya värderingsreglerna har tagits in i punkterna 2 och 3 av anvisningarna till 3 och 4 §§ samt beträffande garantiavsättning i 5 § tredje stycket förordningen om statlig förmögenhetsskatt.

Beträffande värderingen av icke börsnoterade aktier har RSV utfärdat nya anvisningar (RSV Dt 1974:27).

Nya bestämmelser om värderingstidpunkten vid förmögenhetstaxeringen har tillkommit. Den skattepliktiga förmögenheten skall beräknas med hänsyn till förhållandena vid utgången av beskattningsåret. Beskattningsåret är alltid det kalenderår som närmast föregått taxeringsåret.

Om för rörelseidkare eller jordbrukare verksamhetens räkenskapsår inte sammanfaller med beskattningsåret, får som värde av förmögenheten tas upp värdet vid utgången av det räkenskapsår som före den 1 mars taxeringsåret gått till ända närmast intill utgången av beskattningsåret. Detta värde skall emellertid rättas med belopp som den skattskyldige har satt in i förvärvskällan eller tagit ut ur denna för egen räkning eller för annan av honom innehavd förvärvskälla. Om räkenskapsåret utgår före beskattningsåret, skall värdet ökas med insättningar och minskas med uttag som skett intill beskattningsårets utgång. Utgår räkenskapsåret efter beskattningsåret, skall värdet minskas med insättningar och ökas med uttag som skett efter utgången av beskattningsåret. Bestämmelser härom har tagits in i 1 §, 2 § samt punkt 2 av anvisningarna till 3 och 4 §§ förmögenhetsskatteförordningen.

Skattepliktsgränsen för fysiska personer har höjts från 150.000 kronor till

200.000 kronor och för vissa juridiska personer har motsvarande gräns höjts från 5.000 till 15.000 kronor. Vidare har den justeringen av den progressiva skatteskalen vidtagits att den övre gränsen i det lägsta skiktet (1 %) höjts till 275.000 kronor.

De för förmögenhets-, arvs- och gåvobeskattningen gemensamma kapitaliseringstabellerna har ersatts av förenklade tabeller, konstruerade med utgångspunkt i mera aktuella prognoser beträffande dödlighetsutvecklingen.

Höjningen av skattepliktsgränsen har föranlett ändringar förutom i 10 och 11 §§ förmögenhetsskatteförordningen i 22 § 1 mom 4) TF.

De nya bestämmelserna trädde i kraft den 25 juni 1974 och skall tillämpas första gången vid 1975 års taxering.

Yrkesfiskares rätt till avdrag för ökade levnadskostnader

SFS 1974:294 (Prop 1974:115, SkU 33)

Såväl de svenska yrkesfiskare som äger båt eller del däri som de fiskare som inte har sådan äganderätt betraktas som egna företagare. Deras inkomst beskattas som rörelseinkomst och de påförs allmän arbetsgivaravgift samt ATP-avgift och övriga socialförsäkringsavgifter. Vid beräkning av yrkesfiskarnas inkomst gäller reglerna för rörelsebeskattning i 27–30 §§ KL. Enligt bestämmelserna i 29 § 1 mom KL får avdrag från bruttointäkten av rörelse göras för allt, som är att anse som driftkostnad. Till ledning vid 1974 års taxering har i länsanvisningarna för Blekinge, Hallands samt Göteborgs- och Bohus län intagits särskilda normer för yrkesfiskares avdrag för fördyrade levnadskostnader. I proposition 1974: 115 har föreslagits att KL:s regler om avdrag för omkostnader i inkomstslaget rörelse skall kompletteras med en uttrycklig bestämmelse om rätt för yrkesfiskare till avdrag för ökade levnadskostnader. Riksdagen har godkänt förslaget i propositionen.

Enligt de nya bestämmelserna, som tagits in i en ny punkt 19 av anvisningarna till 29 § KL, äger yrkesfiskare som under längre tidsperioder personligen bedrivit fiske åtnjuta avdrag för den ökning i levnadskostnaden, som han därvid kan ha fått vidkännas på den grund att han vistats utom sin vanliga hemort. RSV skall för varje kalenderår fastställa belopp motsvarande högsta normala ökning i levnadskostnaden för ett dygn vid havsfiske och annat yrkesfiske. Bestämmelserna har trätt i kraft den 25 juni 1974 och skall tillämpas fr o m 1975 års taxering.

RSV har den 12 december 1974 meddelat anvisningar beträffande tillämpningen av de nya bestämmelserna. Av dessa anvisningar framgår följande. Med yrkesfiskare förstås fiskare som under hela eller del av året har fisket som enda yrke eller huvudyrke. I avdragsbelopp för ökade levnadskostnader får inräknas endast merkostnader för mat och diverse småutgifter. Härunder faller inte t ex kostnader för yrkesredskap (rensknivar m m) eller skyddskläder.

Yrkesfiskare som huvudsakligen företagit sådana fiskeresor som normalt

medfört en bortovaro från hemorten med mer än ett dygn i följd medges avdrag för ökade levnadskostnader enligt schablon. För kalenderåret 1974 utgör denna schablon 3.000 kronor om antalet fiskedagar uppgått till 125 men inte överstigit 175. Har antalet fiskedagar understigit 125 eller överstigit 175 minskas respektive ökas schablonavdraget med 20 kronor per fiskedag. Motsvarande skall gälla även beträffande yrkesfiskare som företagit fiskeresor som medfört en bortovaro från hemorten med mer än 10 timmar men högst ett dygn. Schablonavdraget utgör för sådan fiskare 1.500 kronor och minskas respektive ökas i förekommande fall med 10 kronor per fiskedag. Fiskare som yrkar avdrag för ökade levnadskostnader enligt schablon bör kunna göra sannolikt att antalet fiskedagar inte understigit 125. Yrkas högre avdrag än enligt schablon skall fiskare genom förda anteckningar eller dylikt kunna visa att antalet fiskedagar uppgått till det antal för vilket avdrag yrkas. Kan yrkesfiskare visa att ökningen i levnadskostnaden varit avsevärt större än det enligt schablon beräknade avdraget bör avdrag medges med belopp motsvarande visad merkostnad. Skäl att medge ett högre avdragsbelopp kan anses föreligga i de fall där den faktiska ökningen överstigit det schablonmässigt beräknade avdraget med åtminstone 20 %. Anvisningarna är avsedda att tillämpas fr o m 1975 års taxering.

Den skattemässiga behandlingen av vissa gruppsjukförsäkringar

SFS 1974:293 (Prop 1974:90, SkU 32)

Den 22 juni 1971 träffade Svenska arbetsgivareföreningen (SAF) och Landsorganisationen i Sverige (LO) överenskommelse om sjukförmåner för anställda arbetstagare. För ändamålet utarbetades en försäkringslösning kallad avtalsgruppsjukförsäkring (AGS). Försäkringen kompletterar sjukpenning och förtidspension enligt AFL och utgick enligt det år 1971 träffade avtalet med högst 10 kronor per dag under tid då sjukpenning kunde utgå och högst 13 kronor per dag under tid då förtidspension kunde utgå. Kostnaden för överenskommelsen, som erläggs av arbetsgivaren, beräknades till 1,1 % av lönesumman för den kategori av arbetstagare som omfattades av överenskommelsen. Försäkringen utformades så att den i skatterättslig mening skulle behandlas som kapitalförsäkring. Efter framställning från SAF och LO intogs bestämmelser i KL av innebörd, att förmån av fri grupplivförsäkring enligt grunder som fastställdes i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer inte skulle tas upp som skattepliktig intäkt om dagersättningen inte kunde överstiga tidigare angivna belopp (SFS 1972:254).

Med anledning av ändringen av den allmänna sjukförsäkringen träffade SAF och LO överenskommelse om en anpassning av AGS gällande fr o m den 1 januari 1974. I skrivelse till finansdepartementet hemställde SAF och LO om sådan ändring av KL som var nödvändig för att förmånen av fri AGS även efter anpassningen skulle få samma ställning som tidigare från be-

skattningssynpunkt. Den sistnämnda överenskommelsen innebar en omfördelning av ersättningarna mellan sjukpenningtid och förtidspensionstid. Ersättningen i alla inkomstlägen är bestämd till 3 kronor per dag under sjukpenningtid. De ersättningar som skall utgå under förtidspensionstid enligt det nya avtalet har emellertid höjts väsentligt, från högst 13 kronor per dag till 715 kronor per månad i högsta sjukpenningklass. Ersättningsbeloppet skall kunna öka i takt med basbeloppet och tillsammans med andra förmåner ge en högsta kompensation för inkomstbortfallet med cirka 95 % efter skatt av den del av inkomsten som ligger inom ramen för 7,5 gånger basbeloppet. Kostnaden för försäkringen beräknas till oförändrat 1,1 % av den totala lönesumman för arbetstagare som omfattas av överenskommelsen.

I proposition 1974:90 föreslogs att 32 § 3 mom tredje stycket KL skulle ändras fr o m 1975 års taxering så att förmånen av fri AGS även efter den nya överenskommelsen skall få samma ställning i skattehänseende som hittills. Riksdagen godkände förslaget. Bestämmelsen har utformats så att förmån av fri gruppsjukförsäkring är skattefri för arbetstagaren, om den utgår enligt kollektivavtal mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer under förutsättning att ersättningen på grund av försäkringen kan utgå med högst de belopp som RSV fastställt för beskattningsåret. RSV har den 12 december 1974 meddelat anvisningar angående beskattning av förmån av fri kollektiv gruppsjukförsäkring avseende kalenderåret 1974.

Villaschablonen

SFS 1974:769 (Prop 1974:132, SkU 54)

Den s k villaschablontaxeringen innebär som bekant, att som intäkt skall tas upp viss procent av fastighetens taxeringsvärde och att som omkostnad får dras av endast ränta på lånat i fastigheten nedlagt kapital samt tomträttsavgäld. Bestämmelserna härom återfinns i 24 § 2 mom första och andra styckena KL. Schablonen tillämpas även om fastigheten helt eller delvis hyrs ut till stadigvarande bostad. Vid annan uthyrning skall i princip beskattning ske enligt konventionell metod, vilket innebär att alla intäkter och kostnader skall redovisas.

Redan vid villaschablonens tillkomst år 1953 undantogs bl a tillfällig uthyrning i ringa omfattning från beskattning enligt den konventionella metoden. Ringa omfattning ansågs föreligga om hyresintäkterna inte översteg 2 procent av taxeringsvärdet. Genom lagstiftning år 1961 kompletterades denna spärr på så sätt att schablonbeskattning skulle ske om intäkterna inte översteg 1.200 kronor eller, om detta skulle ge högre belopp, 2 procent av taxeringsvärdet.

I proposition 1974:132 har föreslagits att det nu gällande gränsbeloppet höjs från 1.200 kronor till 2.400 kronor. Riksdagen har godkänt förslaget. De nya bestämmelserna skall tillämpas första gången vid 1975 års taxering.

Lag om avsättning till arbetsmiljöfond

SFS 1974:325 (Prop 1974:125, SkU 40)

SN 1974 s 522–532 (Atterwall)

Vårriksdagen 1974 har antagit en lag om avsättning till arbetsmiljöfond. Till grund för lagstiftningen ligger proposition 1974:125 och skatteutskottets betänkande 1974:10. Lagstiftningen har utförligt kommenterats i denna tidskrift av kammarrättsassessorn Göran Atterwall.

I propositionen anges bakgrunden till lagen vara den kraftiga vinstkonjunktur, särskilt för exportföretagen, som för närvarande råder. Den möjliggör för företagen att konsolidera sig men den kan också befaras få den konsekvensen att den markerar och förstärker förmögenhetsökningen hos en begränsad grupp av medborgare.

Den gynnsamma utvecklingen belyses med statistiska uppgifter. Enligt riksrevisionsverket beräknas aktiebolagens skattepliktiga inkomst öka från 2,8 miljarder kronor verksamhetsåret 1971 till 3,5 miljarder kronor år 1972 och 3,8 miljarder kronor verksamhetsåret 1973. För år 1974 har verket beräknat en ytterligare förbättring av de skattepliktiga inkomsterna med 15 % till drygt 4,3 miljarder kronor. Den faktiska utvecklingen av företagens lönsamhet visas av att enligt statistiska centralbyråns statistik de större industriföretagen år 1973 i genomsnitt ökat sin omsättning med 17 % och rörelseresultatet före bokslutsdispositioner och skatt med 46 %.

I detta gynnsamma läge har det ansetts ligga i såväl företagens som samhällets intresse att en del av de ökade företagsvinsterna används till investeringar och förbättringar av arbetsmiljön.

Lagstiftningen är utformad efter förebild från systemet med investeringsfonder för konjunkturutjämning. Skatteutskottet sade sig dock vara medvetet om att en obligatorisk skyldighet att avsätta vinstmedel till arbetsmiljöfond inte är helt jämförbar med en frivillig avsättning till konjunkturutjämningsfond. Lagstiftningen bör emellertid enligt skatteutskottet betraktas som en försökslagstiftning, och om den förlängs eller aktualiseras vid ett senare tillfälle, kan det bli nödvändigt att med beaktande av de vunna erfarenheterna från den praktiska tillämpningen göra vissa ändringar och kompletteringar av bestämmelserna. Lagstiftningen innebär i huvudsak följande.

Aktiebolag, ekonomisk förening och sparbank som huvudsakligen driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk skall med avdragsrätt vid inkomsttaxeringen avsätta 20 % av årsvinsten för verksamhetsåret 1974, dock högst 70 miljoner kr, till arbetsmiljöfond. Företag med en årsvinst, som understiger 100.000 kr, är inte skyldigt att göra sådan avsättning. Kungl. Maj:t kan om synnerliga skäl föreligger medge dispens helt eller delvis från avsättningsskyldigheten. Det avsatta beloppet skall betalas in till ett räntelöst konto (arbetsmiljökonto) i riksbanken senast när företaget skall lämna självdeklaration för 1975 års taxering¹. På ansökan av företaget får fondmedlen efter beslut av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, arbetsmarknadsstyrelsen tas i an-

¹ Se vidare pressmeddelande på s 41 i detta häfte.

språk för investeringar i sociala anordningar och i arbetsmiljön vid företaget. För medgivande krävs dessutom att ansökan har tillstyrkts av flertalet av arbetstagar sidans ledamöter i företagets skyddskommitté eller företagsnämnd. De investeringar i arbetsmiljöförbättrande anordningar som görs med fondmedlen skall anses omedelbart avskrivna med det ianspråktagna beloppet. Medel, som kvarstår på arbetsmiljökontot fem år efter inbetalningen, skall betalas tillbaka till företaget och tas upp till beskattning. Vid 1975 års taxering till statlig inkomstskatt medges ett extra avdrag motsvarande 11 % av det belopp som betalas in före den 1 juli 1974. Extra avdrag medges också för inbetalning under perioden den 1 juli—den 30 september 1974 med 7 % och under perioden den 1 oktober—den 31 december 1974 med 3 % av det inbetalade beloppet.

Lagen trädde i kraft den 18 juni 1974.

Lag om avsättning till särskild investeringsfond

SFS 1974:988 (Prop 1974:177, SkU 60)

Jfr. detta häfte s 30 (Atterwall)

Riksdagen har antagit det i proposition 1974:177 framlagda förslaget om skyldighet att göra avsättning till särskild investeringsfond. Bestämmelserna är utformade i huvudsaklig överensstämmelse med de regler som gäller för avsättning till arbetsmiljöfond och innebär följande.

Aktiebolag, ekonomisk förening och sparbank, som huvudsakligen driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk, skall med avdragsrätt vid inkomsttaxeringen avsätta 15 % av årsvinsten för verksamhetsåret 1974 till särskild investeringsfond. Om årsvinsten understiger 1 milj kronor är företaget dock inte skyldigt att göra sådan avsättning. Det avsatta beloppet skall inbetalas till räntelöst konto (särskilt investeringskonto) i riksbanken senast när företaget skall lämna självdeklaration för 1975 års taxering¹. På ansökan får företaget efter beslut av Kungl Maj:t eller arbetsmarknadsstyrelsen ta fondmedlen i anspråk för investeringar i byggnader, maskiner m m samt för anskaffning av råvaror och för lagerproduktion. Ansökningen skall vara åtföljd av yttrande från arbetstagar sidans ledamöter i företagsnämnden. De investeringar som görs med fondmedlen skall anses omedelbart avskrivna med det ianspråktagna beloppet. Medel, som kvarstår på särskilt investeringskonto fem år efter inbetalningen, skall återbetalas till företaget och tas upp till beskattning. Om synnerliga skäl föreligger kan Kungl Maj:t medge dispens helt eller delvis från avsättningsskyldigheten.

Enligt lagens 4 § skall till särskild investeringsfond avsatt belopp i sin helhet betalas in till räntelöst konto i riksbanken senast när företaget skall lämna självdeklaration för 1975 års taxering, dvs vanligen den 1 april 1975. Om företaget inte skall taxeras detta år, skall preliminär inbetalning likväl göras senast den 1 april 1975¹.

¹ Se vidare pressmeddelande på s 41 i detta häfte.

Industriförbundet har i skrivelse till skatteutskottet framhållit att det är nödvändigt att inbetalningstidpunkten förskjuts till tidigast halvårsskiftet 1975 för att företagen skall få rimliga möjligheter att i sin finansiella planering göra erforderliga förberedelser för avsättningen. Med anledning härav hänvisade utskottet till departementschefens uttalande i propositionen, att vid dispensgivningen särskilt hänsynstagande såvitt avser inbetalningsskyldigheten skall kunna tas i de sk övergångsfallen, dvs de fall då företaget redan gjort bokslut vid tidpunkten för propositionens avlämnande och då avsättningen inte kan göras för det räkenskapsår, till vilket den avsättningsgrundande årsvinsten hänför sig. Även i andra fall då fondavsättningen medför påfrestningar på företagets likviditet bör det enligt utskottets mening vara möjligt att dispensvägen medge att inbetalning får göras vid senare tidpunkt än den som anges i 4 §.

Den nya lagen har trätt i kraft den 30 december 1974.

I ikraftträdandebestämmelserna stadgas att om årsvinst, varav avsättning till särskild investeringsfond skall ske, är hänförlig till räkenskapsår som avslutas före den 1 november 1974, får avsättningen i stället ske i räkenskaperna för det närmast påföljande räkenskapsåret. Inbetalningen skall dock även i sådant fall ske enligt 4 §.

Investeringskonto för skog

SFS 1974:989 (Prop 1974:177, SkU 60)

Jfr. detta häfte s 30 (Atterwall)

Det i proposition 1974:177 framlagda förslaget om sterilisering av viss del av de ökade skogsintäkterna genom insättning på investeringskonto för skog har med vissa ändringar antagits av riksdagen. Bestämmelserna innebär i huvudsak följande.

Skattskyldig, som driver skogsbruk, skall insätta viss del av de skogsintäkter, som hänför sig till tiden den 1 november 1974–den 31 december 1975, på särskilt räntelöst konto i riksbanken (investeringskonto för skog). Lagstiftningen gäller inte företag, som är skyldigt att göra avsättning till särskild investeringsfond, eller staten, kommuner m fl, som enligt 7 § förordningen om statlig inkomstskatt är frikallade från skattskyldighet för inkomst av jordbruksfastighet. Insättning skall göras med 20 % av köpeskillning för rotsåld skog, varmed jämföras netto redovisat avverkningsuppdrag, samt 10 % av köpeskillning för leveransvirke och av värdet av skogsprodukter, som uttagits för förädling i egen rörelse, dock inte med högre belopp än den redovisade förvärvskällan. Insättning behöver inte göras, om beloppet understiger 10.000 kronor. Beloppet skall betalas in till riksbanken senast när den skattskyldige skall lämna självdeklaration för beskattningsåret.

Den skattskyldige får uppskov med taxeringen till statlig och kommunal inkomstskatt för belopp som insätts på investeringskonto för skog. Efter beslut av Kungl Maj:t eller den myndighet Kungl Maj:t förordnar får kontomedlen

tas i anspråk för investeringar i jord- eller skogsbruk och för kostnader som är avsedda att främja jord- eller skogsbruket. Belopp, för vilket uppskov med taxeringen erhållits, skall av skattskyldig, vars inkomst beräknas enligt kontantprincipen, tas upp som intäkt av jordbruksfastighet för beskattningsår, då uttag från investeringskontot sker. För skattskyldig, vars inkomst beräknas enligt bokföringsmässiga grunder, utgör medlen inte skattepliktig inkomst. Å andra sidan får utgifter, till den del de bestritts med sådana medel, vid taxeringen inte dras av såsom driftkostnad. Har medlen använts för att anskaffa tillgång för stadigvarande bruk, får vid beräkning av värdeminskningsskatt såsom anskaffningskostnad för tillgången anses endast den del av kostnaden som inte täcks av vad som sålunda tagits i anspråk. Medel, som kvarstår på kontot fem år efter inbetalningen, skall återbetalas till den skattskyldige och tas upp till beskattning.

Om synnerliga skäl föreligger får Kungl Maj:t medge dispens från insättningskyldigheten eller medge att inbetalning till investeringskonto får göras vid senare tidpunkt.

Skyldighet att göra avsättning till investeringskonto för skog föreligger inte beträffande köpeskilling för skog, som avyttrats genom upplåtelse av avverkningsrätt, eller för avyttrade skogsprodukter, där skriftligt avtal om avyttring träffats före den 1 januari 1974.

Taxeringsnämndens ordförande i den kommun där den skattskyldige skall taxeras till statlig inkomstskatt skall upprätta särskild förteckning enligt fastställt formulär på sådana, som är skyldiga att insätta medel på investeringskonto.

Det ankommer på den skattskyldige att till ledning för bestämmande av belopp, som skall sättas in på investeringskonto, vid självdeklarationen föga utredning enligt av riksskatteverket fastställt formulär. Vidare skall den skattskyldige vid självdeklarationen föga bevis från riksbanken om inbetalning till riksbanken.

Lagen har trätt i kraft den 30 december 1974.

Lag om den skattemässiga behandlingen med anledning av övergång från aktiebolag till annan företagsform

SFS 1974:990–991 (Prop 1974:188, SkU 67)

På grundval av en av företagsskatteberedningen upprättad promemoria (Ds Fi 1974:4) Skattefrågor i samband med avveckling av aktiebolag har i proposition 1974:188 lagts fram förslag om särskilda skattelättnader vid utskiftnings- och inkomstbeskattningen, om aktiebolag med ett aktiekapital understigande 50.000 kronor träder i likvidation under tiden 1 januari 1975—31 december 1978 eller tvångsupplöses enligt de civilrättsliga övergångsreglerna. Förslagen, som syftar till att mindre aktiebolag skall kunna gå över till

annan företagsform utan skattekonsekvenser, har godtagits av riksdagen. De nya bestämmelserna har tagits in i en ny lag (SFS 1974:990) som trätt i kraft den 1 januari 1975, och innebär i korthet följande.

Ifrågavarande aktiebolag skall inte erlagga kommunal eller statlig inkomstskatt på grund av att verksamheten övertagits av enskild näringsidkare, handelsbolag eller delägare i enkelt bolag (övertagaren) under förutsättning att

- aktiebolaget vid övertagandet drivit rörelse, jordbruk eller skogsbruk,
- övertagaren fortsatt verksamheten i den eller de förvärvskällor som övertagits vid utgången av det beskattningsår under vilket övertagandet skett,
- som värde av samtliga vid övertagandet ingående tillgångar och skulder av övertagaren tas upp motsvarande värde av utgående tillgångar och skulder i den balansräkning som aktiebolaget upprättat med anledning av övertagandet,
- aktiebolaget upprättat bokslut med anledning av övertagandet,
- att samma person eller personer som den 1 januari 1975 äger eller på jämförligt sätt innehar — och såvitt gäller fåmansbolag direkt eller genom förmedling av annan — aktierna i aktiebolaget vid utgången av det beskattningsår under vilket övertagandet sker äger den från bolaget övertagna verksamheten eller äger eller innehar andelarna i det handelsbolag som övertagit verksamheten,
- i fråga om fåmansbolag delägare äger eller på angivet sätt innehar ungefärligen lika stor andel vid nämnda båda tillfällen.

Skiljaktlighet i ägareförhållandena som betingas av arv, testamente eller bodelning utgör inte hinder för skattebefrielse. Avsättning till investeringsfond enligt förordningen om investeringsfonder för konjunkturutjämning och 1947 års förordning om investeringsfonder eller till arbetsmiljöfond och särskild investeringsfond skall återföras till beskattning vid taxeringen för aktiebolagets sista räkenskapsår, dock utan 10-procentigt tillägg eller ränta.

Värdering av varulager och avskrivning av byggnader, maskiner och inventarier får ske på samma sätt som om verksamheten skulle ha fortsatt i aktiebolaget. Detsamma gäller också skulder, reserveringar och avsättningar till olika slag av fonder med de undantag som angivits ovan. Beträffande aktiebolagets avsättningar till pensionsskuldkonto gäller att de får föras över till det nya företaget endast i den mån de avser utfästelser till den personkrets, som anges i 5 § tryggandelagen, och under förutsättning att utfästelserna är knutna till allmän pensionsplan. Om det avsatta beloppet överstiger kapitalvärdet av sådana utfästelser, skall skillnaden återföras till beskattning under en övergångsperiod av högst fem år.

Skattepliktig realisationsvinst eller avdragsgill realisationsförlust skall inte anses uppkomma genom likvidationen eller tvångsupplösningen. Om övertagaren avyttrar på angivet sätt övertagen egendom vid senare tidpunkt, skall frågan

om realisationsvinst resp. realisationsförlust bedömas med hänsyn till aktiebolagets anskaffningstidpunkt eller anskaffningsvärde.

Förlustavdrag, som skulle ha tillkommit aktiebolaget, får tas över av det nya företaget. Avdraget får emellertid inte överstiga inkomsten av den förvärvskälla vari den från aktiebolaget övertagna verksamheten ingår.

Övertagaren är jämte aktiebolaget betalningsskyldig för sådana aktiebolagets skatter och avgifter som anges i 1 § lagen (1971:1072) om förmånsberättigade skattefordringar m m.

Ett belopp på 75.000 kronor utöver tillskjutet kapital skall vara fritt från utskiftningsskatt för aktiebolag som likvideras eller tvångsupplöses. Om aktiebolaget driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk gäller detta endast om villkoren för befrielse från inkomstskatt i 2 § är uppfyllda.

Till deklaration, i vilken den övertagna verksamheten första gången redovisas, skall fogas bestyrkt avskrift av aktiebolagets sista balansräkning. Aktiebolaget skall vidare lämna namnuppgift rörande aktieägarna.

I syfte att få effektivare kontroll och enhetliga taxeringar har i 4 § taxeringslagen intagits en bestämmelse av innehåll att deklarationer för delägare i samma handelsbolag skall kunna handläggas i en taxeringsnämnd inom varje län. Bestämmelsen, som inte endast tar sikte på övergångsfallen utan är generell, tillämpas första gången vid 1975 års taxering.

Skattefrihet för s k trygghetsfonder

SFS 1974: 724 (Prop 1974: 130; SkU 51)

Under senare år har genom avtal mellan avtalsparter på arbetsmarknaden bildats stiftelser med ändamål att utge avgångsersättning (AGE) till friställd arbetstagare liksom även s k trygghetsfonder med ändamål att främst bekosta sysselsättningsfrämjande åtgärder. Avsikten är att slå samman AGE-stiftelser och trygghetsfonder.

I skrivelse till Kungl. Maj:t har de organisationer som träffat överenskommelse om inrättande av AGE-fond och trygghetsfond hemställt att stiftelse med både AGE- och trygghetsfondens ändamål i beskattningshänseende skall behandlas på samma sätt som stiftelse med ändamål att utslutande utge AGE till friställd arbetstagare.

Personalstiftelse, som avses i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m m med arbetslöshetsunderstöd, sjukhjälp eller hjälp vid olycksfall som ändamål, och stiftelse, som bildats enligt avtal mellan organisationer av arbetsgivare och arbetstagare med ändamål att utge AGE till friställd arbetstagare, är befriad från all inkomst- och förmögenhetsbeskattning utom kommunal inkomstskatt för inkomst av fastighet. Bestämmelsen om skattelättnad för stif-

telse med ändamål att utge AGE till friställd arbetstagare tillkom år 1971¹. Den motiverades med de stora likheter som föreligger mellan AGE-fonder och nämnda slag av personalstiftelser i fråga om ändamålet.

I proposition 1974: 130 har föreslagits att stiftelse för utgivande av AGE eller främjande av åtgärder till förmån för arbetstagare som blivit uppsagd eller löper risk att bli uppsagd till följd av driftsinskränkning, företagsnedläggelse eller rationalisering av företags verksamhet skall, under förutsättning att stiftelsen bildats genom avtal mellan organisationer av arbetsgivare och arbetstagare, i beskattningshänseende behandlas på samma sätt som AGE-stiftelse. Riksdagen har godkänt förslaget, som föranlett ändring i 53 § 1 mom d) KL. De nya bestämmelserna tillämpas även på stiftelse med ändamål att utge avgångsersättning till friställd personal eller främja åtgärder för tjänsteman som blivit uppsagd eller löper risk att bli uppsagd om stiftelsen bildats före lagens ikraftträdande. Har sådan stiftelse år 1974 taxerats för inkomst eller förmögenhet enligt äldre bestämmelser, får stiftelsen anföra besvär över taxeringen i särskild ordning. I sådant fall får besvär anföras även av taxeringsintendenten till den skattskyldiges förmån.

Stadshypoteksinstitutionen

SFS 1974: 809—810 (Prop 1974: 127, NU 53)

Stadshypoteksinstitutionen består av en central kassa — Konungariket Sveriges stadshypotekskassa — samt lokalt verksamma stadshypoteksföreningar. Stadshypotekskassan har till uppgift att genom upplåning mot obligationer skaffa medel till utlåning genom föreningarna. Dessa har till ändamål att, var och en inom sitt geografiskt begränsade verksamhetsområde, lämna lån mot in-tecknings säkerhet i fast egendom eller tomträtt och lån åt samfällighetsförening.

I proposition 1974: 53 har föreslagits att det i förordningen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar skall föras in bestämmelser om fusion mellan stadshypoteksföreningar. Förslaget var närmast föranlett av att Stockholms stadshypoteksförening och Upplands stadshypoteksförening beslutat sammangå i en förening. Riksdagen har godkänt förslaget.

I samband härmed antogs en lag (SFS 1974: 809) om befrielse från skattskyldighet vid fusion inom stadshypoteksinstitutionen, m m samt en ändring (SFS 1974:810) i punkt 5 av anvisningarna till 35 § KL av innebörd att vid fusion mellan stadshypoteksföreningar den övertagande föreningen och den överlåtande föreningen i realisationsvinsthänseende skall anses utgöra en skattskyldig. Bestämmelserna tillämpas första gången vid 1975 års taxering.

¹ SFS 1971: 921.

Skogsvårdsavgift

SFS 1974: 78 (Prop 1974: 1, SkU 1)

Riksdagen har beslutat att skogsvårdsavgiften för år 1974 skall utgå med 0,9 promille.

Uppgiftsskyldigheten

SFS 1974: 868 (Prop 1974: 159, SkU 57)

Enligt 4 § femte stycket TF skall taxeringsnämnd i särskilt taxeringsdistrikt verkställa taxering av andra skattskyldiga än fysiska personer, dödsbo och familjestiftelser, och till sådant taxeringsdistrikt skall där så kan ske hänföras även fysisk person, dödsbo eller familjestiftelse som ensam eller tillsammans med ett fåtal andra skattskyldiga äger aktierna i aktiebolag eller andelarna i ekonomisk förening.

I det praktiska taxeringsarbetet har det visat sig svårt eller omöjligt att få kännedom om vilka som äger fåmansbolag eller andelarna i ekonomisk förening med ett fåtal andelsägare. Det har ansetts föreligga ett behov av en föreskrift om skyldighet att i deklaration för sådan juridisk person som här avses ange namn, personnummer och adress på delägare.

Genom en ny bestämmelse i 25 § 8) TF har detta behov tillfredsställts. Där stadgas att allmän självdeklaration skall upptaga, om deklarationen avser juridisk person, vari aktierna eller andelarna ägs av fysisk person, dödsbo eller familjestiftelse ensam eller tillsammans med ett fåtal andra skattskyldiga, ägarens eller ägarnas namn, personnummer och adress eller adresser.

Bestämmelsen tillämpas första gången vid 1975 års taxering.

Dubbelbeskattningsavtal

Den 12 februari 1974 trädde en ny kungörelse (SFS 1974: 17) om kupongskatt för person som är bosatt i *Irland* i kraft. Genom denna kungörelse har kungörelsen (1961: 39) med vissa bestämmelser angående kupongskatt för skattskyldig, som är bosatt i *Irland* upphävts. Den nya kungörelsen tillämpas beträffande kupongskatt på utdelning som blivit tillgänglig för lyftning fr o m dagen för ikraftträdandet och beträffande statlig inkomstskatt på sådan utdelning på andel i ekonomisk förening som blivit tillgänglig för lyftning efter utgången av år 1972. Samma datum trädde *dels* en kungörelse (SFS 1974:18) om ändring i kungörelsen (1962: 450) med vissa anvisningar rörande tillämpningen av avtalet mellan Sverige och *Irland* den 6 november 1959 för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet, *dels* en kungörelse (SFS 1974: 19) om ändring i kungörelsen (1961: 38) om tillämpning av samma avtal i kraft.

Den 19 februari 1974 trädde en kungörelse (SFS 1974: 24) om ändring i kungörelsen (1968: 526) om tillämpning av tilläggsavtal den 7 december

1965 till avtal mellan Sverige och *Italien* för undvikande av dubbelbeskattning och för reglering av vissa andra frågor beträffande skatter på inkomst och förmögenhet, m m i kraft. En ny kungörelse (SFS 1974: 25) om kupongskatt för person som är bosatt i Italien trädde i kraft samma datum. Genom denna kungörelse upphävdes kungörelsen (1968: 527) med vissa bestämmelser om kupongskatt för skattskyldig som är bosatt i Italien. Den nya kungörelsen tillämpas beträffande kupongskatt på utdelning som blivit tillgänglig för lyftning fr o m dagen för ikraftträdandet och beträffande statlig inkomstskatt på sådan utdelning på andel i ekonomisk förening som blivit tillgänglig för lyftning efter utgången av år 1972.

En ny kungörelse (SFS 1974: 26) om kupongskatt för person som är bosatt i *Israel* har trätt i kraft den 19 februari 1974. Genom kungörelsen upphävdes kungörelsen (1960: 618) med vissa bestämmelser angående kupongskatt för skattskyldig, som är bosatt i Israel. Den nya kungörelsen tillämpas beträffande kupongskatt på utdelning som blivit tillgänglig för lyftning fr o m dagen för ikraftträdandet.

I föregående års redogörelse omnämndes bl a att 1973 års höstriksdag godkände den 16 november 1973 dagtecknat avtal mellan Sverige och *Danmark* för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet (Prop 1973: 201, SkU 74). En kungörelse (SFS 1974: 27) om tillämpning av detta avtal har trätt i kraft den 19 februari 1974. Genom denna kungörelse har kungörelsen (1958: 653) om tillämpning av ett mellan Sverige och Danmark den 21 juli 1958 ingånget avtal för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet upphävts. Den nya kungörelsen tillämpas beträffande kupongskatt på utdelning som blivit tillgänglig för lyftning fr o m dagen för ikraftträdandet och i övrigt på inkomst som förvärvas efter utgången av år 1973 samt vid taxering till statlig förmögenhetskatt år 1975 eller senare år. Samma datum trädde en ny kungörelse (SFS 1974: 28) om kupongskatt för person med hemvist i Danmark i kraft, varvid motsvarande kungörelse (1958: 654) upphävdes. Den nya kungörelsen tillämpas beträffande kupongskatt på utdelning som blivit tillgänglig för lyftning fr o m dagen för ikraftträdandet och beträffande statlig inkomstskatt på sådan utdelning på andel i ekonomisk förening som blivit tillgänglig för lyftning efter utgången av år 1973.

Föregående år anmärktes också, att 1973 års höstriksdag godkände ett mellan Sverige och *Kenya* den 28 juni 1973 dagtecknat avtal för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet (Prop 1973: 183, SkU 72). Tillämpningskungörelse (SFS 1974: 69) har trätt i kraft den 12 mars 1974. Kungörelsen tillämpas beträffande kupongskatt på utdelning som förfallit till betalning den 1 januari 1973 eller senare, beträffande sjömansskatt och bevilningsavgift för vissa offentliga föreställningar på inkomst som förvärvats den 1 januari 1973 eller senare samt beträffande övriga skatter på inkomst

och förmögenhet, som taxeras år 1974 eller senare år. Den 12 mars 1974 trädde även en kungörelse (1974:70) om kupongskatt för person med hemvist i Kenya i kraft. Kungörelsen tillämpas beträffande kupongskatt på utdelning som förfallit till betalning den 1 januari 1973 eller senare och beträffande statlig inkomstskatt på sådan utdelning på andel i ekonomisk förening som taxeras år 1974 eller senare.

1973 års höstriksdag godkände vidare ett tilläggsprotokoll rörande ändring i avtalet den 28 juli 1960 mellan Sverige samt *Storbritannien* och *Nordirland* för undvikande av dubbelbeskattning m m (Prop 1973: 164, SkU 63). Tillämpningskungörelse (SFS 1974: 715) rörande detta tilläggsprotokoll har trätt i kraft den 26 november 1974. Kungörelsen tillämpas på utdelning från svenskt bolag, vilken förfaller till betalning den 1 januari 1974 eller senare, samt på utdelning från brittiskt bolag, som förfaller till betalning den 6 april 1973 eller senare, och skattetillgodohavande (tax credit) (se föregående års artikel) som grundar sig på sådan utdelning. En ny kungörelse (SFS 1974: 716) om kupongskatt för person med hemvist i Storbritannien och Nordirland trädde i kraft samma datum, då kungörelsen SFS 1968: 770 upphävdes. Den nya kungörelsen tillämpas beträffande utdelning som förfallit till betalning den 1 januari 1974 eller senare. Den 26 november 1974 trädde även en kungörelse (SFS 1974: 717) med vissa anvisningar rörande tillämpningen av avtalet den 28 juli 1960 mellan Sverige samt Storbritannien och Nordirland för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomstskatter i kraft, varvid kungörelsen SFS 1969: 279 upphävdes.

Den 3 december 1974 trädde en kungörelse (SFS 1974: 727) om ändring i kungörelsen (1969: 277) med vissa anvisningar rörande tillämpningen av avtalet den 2 juli 1965 mellan Sverige och *Belgien* för undvikande av dubbelbeskattning och för reglering av vissa andra frågor beträffande skatter på inkomst och förmögenhet i kraft.